

vergadering **C278**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en
Justitie

van 24 mei 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de bestemming van de aan Vlaanderen toegekende middelen van de Nationale Loterij – 2954 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de hervorming van de Vlaamse verkeersfiscaliteit – 3014 (2021-2022)	6
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de daling van legaten aan goede doelen – 2958 (2021-2022)	10

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de bestemming van de aan Vlaanderen toegekende middelen van de Nationale Loterij – 2954 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Minister, ik ga een klein gokje wagen: ik denk dat u een man bent die niet vaak met de Lotto speelt. U ziet er mij een zeer rationeel man uit. U weet dat de winstkansen bij die producten vrij beperkt zijn, dus ik neem aan dat u zich daar niet gauw aan waagt.

Maar in tegenstelling tot u zijn er veel mensen die dat wel doen, want de Nationale Loterij, een staatsbedrijf dat gokspelen organiseert, haalt jaarlijks heel wat winst op. Een deel van die winsten geeft het aan zijn aandeelhouders af, namelijk de federale overheid en de Federale Participatiemaatschappij, maar volgens de Bijzondere Financieringswet gaat een deel van die winsten ook naar de kassen van de deelstaten. Ongeveer 35 miljoen euro gaat jaarlijks naar de Vlaamse overheid. Dat was het laatste bedrag, van 2021. De rest, ongeveer 15 miljoen euro, gaat naar de Waalse overheid.

Dat is natuurlijk een beetje gek, ook in het licht van de recente maatschappelijke discussies die daarover gaan. We zien een stijgend aantal mensen dat aan een gokverslaving lijdt. Niets zegt dat de gokspelen van de Nationale Loterij daar anders in zouden zijn. Ik hoorde de CEO van de Nationale Loterij wel beweren dat zij geen gokbedrijf zijn, maar de praktijk wijst natuurlijk wel anders uit.

We krijgen dus 35 miljoen euro uit de winsten op het gokgedrag van mensen. Kunnen we dat geld dan ook niet beter inzetten? Want nu verdwijnt die 35 miljoen euro rechtstreeks in de algemene middelen – de grote pot, zeg maar. Dat is niet geormerkt. Ik heb ook in de commissie Welzijn al een aantal keren aangehaald dat we tegelijk zien dat het aantal mensen die een behandeling wegens een gokverslaving nodig hebben, alsmaar toeneemt. Minister Beke, de vorige minister van Welzijn, heeft daarover gezegd dat we daar meer aan zouden moeten doen, maar dat de middelen niet altijd toereikend zijn. Ik heb hem ook de suggestie aangereikt om dan die middelen te gebruiken die van de Nationale Loterij komen. Het is immers een beetje gek dat de overheid middelen krijgt uit een maatschappelijk gedrag dat we eigenlijk niet zouden moeten aanmoedigen. Gebruik dat dan ten minste om die strijd tegen gokverslaving te voeren, of alleszins om mensen te begeleiden en eventueel, voor de ergste gevallen, te behandelen.

Hij heeft mij dan impliciet doorverwezen naar u, minister. En dus kom ik met mijn vraag bij u. We hebben nu 35 miljoen euro per jaar. Misschien gaat dat bedrag in de toekomst zelfs nog stijgen. Bent u bereid te onderzoeken of dat specifiek kan worden ingezet om gokverslaving tegen te gaan? Ik begrijp dat u dat niet onmiddellijk vandaag kunt doen. Dat zal natuurlijk allemaal in begrotingsbesprekingen en zo gebeuren. Maar kunnen we misschien op zijn minst het engagement hebben – en ik hoop dat de collega's daar ook achter staan – dat dat ten minste eens onderzocht wordt? Want het valt eigenlijk niet uit te leggen aan mensen dat je als staat inkomsten krijgt uit gokgedrag en dat dat niet wordt ingezet in de strijd tegen gokverslaving.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel, collega Vande Reyde. U begon met de vraag of ik gok. Behalve misschien in de liefde, zowat het enige waarin er soms zwaar gegokt wordt, probeer ik mij inderdaad heel rationeel op te stellen. Ik begrijp uw vraag

qua ethische achtergrond die ze heeft, maar ik denk dat we een begroting zeker rationeel moeten benaderen en dat het oormerken op die manier ook geen goed idee zou zijn. Ik benader uw vraag dus vanuit een puur begrotingstechnisch standpunt.

Het gedeelte van de winst van de Nationale Loterij dat de Vlaamse Gemeenschap in 2021 ontving, was 34.800.917,60 euro, dus 34,8 miljoen euro. Hoeveel de Vlaamse Gemeenschap krijgt, is bepaald in artikel 62bis van de Bijzondere Financieringswet. Meer bepaald wordt iets meer dan 27 procent van de winst van de Nationale Loterij verdeeld over de Vlaamse en de Franse Gemeenschap.

Dat bedrag is als volgt samengesteld: 80 procent van het gedeelte van het voorlopige verdelingsplan over het dienstjaar 2021 dat aan de Vlaamse Gemeenschap werd toegewezen; 20 procent van het gedeelte van het definitieve verdelingsplan over het dienstjaar 2020 dat aan de Vlaamse Gemeenschap werd toegewezen; en 80 procent van het verschil tussen het definitieve en het voorlopige verdelingsplan over het dienstjaar 2020 dat aan de Vlaamse Gemeenschap werd toegewezen.

De in de Bijzondere Financieringswet voorziene winstdeling van de Nationale Loterij is een onvoorwaardelijke dotatie, net zoals alle andere dotaties. Dat is ook een beetje wat u aanklaagt, als ik het zo mag zeggen. De Bijzondere Financieringswet bepaalt niet waaraan de gemeenschappen die middelen moeten besteden. Dat was vroeger anders, maar begin de jaren tweeduizend is dat gewijzigd. En er is nog altijd een beetje verwarring. Bij cultuur spreekt men nog over de Lottomiddelen. Dat is eigenlijk een beetje die geschiedenis die men meezeult, maar er is geen link meer tussen Lotto-inkomsten en -uitgaven. Die heten nog Lottomiddelen, maar het is dus niet zo dat die geormerkt zijn, vandaar soms een beetje de verwarring.

Als minister van Financiën en Begroting ben ik een voorstander van het algemeenheidsbeginsel. De algemeenheid van de begroting heeft het principe van de niet-affectatie of niet-bestemming van bepaalde ontvangsten voor bepaalde uitgaven als logisch gevolg. De algemeenheid van de ontvangsten vereist immers dat het geheel van de ontvangsten van de overheid één massa vormt, die ongeacht de oorsprong of aard ervan moet dienen om de totaliteit van de uitgaven te dekken.

Ik doe dus echt geen uitspraak of oordeel niet over de ethische vraag die u stelt: moeten we meer inzetten op de preventie van gokverslaving, moet de Nationale Loterij überhaupt nog bestaan en dergelijke? Het enige wat ik u meegeef, is dat ik absoluut een voorstander ben van wat toch een van de basisregels in het begrotingsbeleid is, namelijk dat de inkomsten in een pot gaan en dat de politiek dat prioriteert. Jullie, als parlementsleden, zijn gekozen om te bepalen waaraan die middelen worden besteed. Dat is onafhankelijk van de inkomsten. Dat staat daar los van. Het is niet zo dat – ik zeg maar iets – de inkomsten van autofiscaliteit alleen naar de aanleg van straten en openbaar vervoer gaan. De inkomsten van erfenissen gaan niet alleen naar welzijn. Zo werkt het niet. We steken dat allemaal in een pot. De inkomsten en uitgaven zijn niet aan elkaar gekoppeld. Ik wil echter voor alle duidelijkheid benadrukken dat ik daarmee geen uitspraak doe over een vraag met betrekking tot de aanpak of het voorkomen van gokverslaving. Dat houd ik er echt wel los van.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Minister, dank u wel. Ik wil beginnen met te zeggen dat ik u begrijp. In het algemeen ben ik ook geen fan van geormerkte middelen. Ik ben heel blij dat de Vlaamse overheid ook ten overstaan van de lokale besturen dat oormerken achterwege heeft gelaten. Voor heel veel dingen gaat ze de lokale besturen steunen, maar gaat ze niet zeggen wat zij met die middelen moeten doen. Zij zijn volwassen genoeg om daar zelf over te beslissen.

In dit geval is er echter duidelijk een soort ethische frictie. Ik begrijp uit uw antwoord dat u dat gevoel ook een beetje hebt. Er is een soort frictie tussen het budgettaire

en het ethische. Eigenlijk zouden we dat niet willen. Moet een overheid überhaupt een staatsbedrijf hebben dat gokspelen organiseert? Dat is een bredere discussie. Persoonlijk denk ik van niet. Ik hoor cd&v-staatssecretaris Mehdi zeggen dat dat investeren in het goede doel is. Ik denk dat dat onzin is. Dat zijn gewoon gokspelen, en die winsten gaan grotendeels naar de overheid. Dat is eigenlijk de essentie. Ethisch wringt dat ergens. In dat soort gevallen, en zeker als je ziet dat er op het terrein middelen te kort zijn, zoals werd gezegd in de commissie Welzijn, om het stijgend aantal gokverslavingen te behandelen, dan denk ik dat er toch wel mag worden gekeken naar een zekere koppeling. Dan is dat voor mij wél gerechtvaardigd, omdat je eigenlijk niet comfortabel bent met die middelen en zo'n beetje een 'second best' optie kiest: als we die toch krijgen, laten we er dan voor zorgen dat ze worden besteed aan een doelstelling die we expliciet maatschappelijk relevant vinden.

Ik begrijp dus uw budgettaire insteek, maar misschien zullen de discussies toch wel verder in die richting gaan, misschien tijdens de begrotingsaanpassing of eventueel wat later. Ik denk dat die discussie niet zal stoppen, dat we uiteindelijk toch zullen moeten bekijken, ook gezien het maatschappelijk draagvlak daarvoor, hoe we die middelen eigenlijk beter kunnen inzetten. U doet er geen uitspraak over, maar ik hoop, samen met andere collega's, dat we op een dag misschien helemaal van die middelen af kunnen zijn, en dat we ook af kunnen zijn van dat nationaal staatsbedrijf dat gokspelen organiseert. Een fenomeen dat maatschappelijk niet wenselijk is, moeten we als overheid natuurlijk niet zelf organiseren.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Collega Vande Reyde, ik dank u voor uw vraag. Ik ga mij niet uitspreken over het strikt ethische karakter. Maar je zou kunnen argumenteren dat een legaal kansspel aanbod een bestaansreden heeft omdat je op die manier een beter toezicht en betere controle kunt organiseren. De vraag is of het de overheid zelf is die dat legaal kansspel aanbod moet organiseren. Ik wil er niet per se een communautair of federaal debat van maken, maar het is natuurlijk wel in de beleidsnota van de staatssecretaris bevoegd voor de Nationale Loterij dat onder andere doelstellingen staan ingeschreven als het versterken van het marktaandeel en het voeren van de nodige reclame om het marktaandeel op te drijven. Dat debat zou dan ook het best daar worden gevoerd.

Zoals wel vaker in dit land is het, doordat zich op het ene niveau een bevoegdheid bevindt en op het andere niveau preventie, wel wat moeilijk om daarin coherent aan de slag te gaan. Ik voel er dan ook wel iets voor om een verder beleid te ontwikkelen over het preventieve aspect, maar het zou misschien interessanter zijn om ook het andere stuk op het Vlaamse niveau te hebben, zodat je er een coherent verhaal van kunt maken. (*Opmerkingen van Willem-Frederik Schiltz*)

De voorzitter: Dat is iets voor een congres of zo.

Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: We zijn het eens over het deeltje begroting: die oormerking is naar mijn aanvoelen zeker niet wenselijk, dat is geen goede zaak.

Daarnaast zijn er nog heel wat thema's waarover je het kunt hebben. Misschien moeten we het daar aan de toeg eens verder over hebben.

Ik begrijp zeer goed de vraag of een staatsbedrijf dat moet doen. Dat vind ik een heel legitieme vraag. Moet er al dan niet meer worden ingezet op preventie? Maar als ik even uit mijn rol mag vallen en iets mag uiten: wat in die ethische discussie toch ook meer aan bod moet komen, is de individuele verantwoordelijkheid van iedereen. Ik hou niet van een overheid die vindt dat ze mensen voortdurend tegen zichzelf moet beschermen. Dat gokken zeer verslavend is en heel negatieve effecten heeft,

klopt absoluut, net zoals zeer vele andere zaken. En ik vind dat een overheid voor sommige zaken, zoals drugs, effectief verboden moet opleggen. Maar dat mag niet doorslaan. Je mag niet belanden in een samenleving waarbij de overheid de keuzes gaat maken in plaats van het individu. Maar goed, dat is een heel ruime discussie. Er zijn andere plaatsen waar we die discussie met veel plezier kunnen voortzetten.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik onthoud dat we veel interessante discussies aanraken, maar ze hier niet kunnen voeren. Maar daar kunnen we dan misschien wel andere plekken voor vinden.

Wat het laatste betreft, ga ik volledig akkoord: het is de verantwoordelijkheid van iedereen. Het gaat mij er gewoon over dat je dat dan als overheid niet zelf moet organiseren en moet doen alsof je het wel ethisch doet, wat uiteraard niet het geval is.

Ik heb nog een laatste opmerking over die oormerking. Ik ga er niet helemaal mee akkoord dat het in alle gevallen een slechte zaak zou zijn. We doen het bijvoorbeeld ook op het vlak van de vele energieheffingen, die zetten we ook rechtstreeks in. U zegt dat we dat niet doen in de autofiscaliteit. Maar dat is wel een domein waarin het volgens mij verantwoord zou zijn. Als je geld geeft voor mobiliteit, moet dat effectief naar betere wegen en minder files gaan. Als er in de toekomst een evolutie komt richting een slimmer systeem daarvoor – daarover volgt er straks nog een interessante discussie, die we hier wel kunnen voeren –, dan gaan die middelen ook rechtstreeks naar een beter mobiliteitsbeleid. Het is dus niet altijd zo dat die link niet een-op-een kan worden gelegd. Ik begrijp dat het in de huidige constellatie nogal moeilijk is, maar ik heb zo'n gevoel dat het debat niet gaat liggen. Debatteer er misschien eens over met uw nieuwe collega van Welzijn. Misschien kunt u daar in de toekomst wel nog eens verder over nadenken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de hervorming van de Vlaamse verkeersfiscaliteit – 3014 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, in de nasleep van het dieselgateschandaal voerde de Europese Commissie een nauwkeurigere meetmethode in voor de berekening van de CO₂-uitstoot van een wagen. Door die precisering wordt er vaak meer uitstoot vastgesteld. De Vlaamse verkeersbelastingen, die aan de CO₂-uitstoot zijn gekoppeld, zouden daardoor ook zonder ingrijpen zijn gestegen voor de meeste gebruikers. In 2019 hebben u en de Vlaamse Regering dan een fiscale hervorming doorgevoerd, die zowel de belasting op inverkeerstelling (BIV) als de jaarlijks verschuldigde verkeersbelasting gunstiger zou maken voor wagens die minder CO₂ uitstoten. Dit nieuwe fiscaal regime werd van kracht op 1 januari 2021. Door de aangepaste tariefberekening betaalde maar liefst 80 procent van de Vlamingen bij aankoop van een nieuwe wagen minder BIV in 2021. Voor de gemiddelde eigenaar daalde het bedrag met 159 euro. 11 procent van de mensen ging erop achteruit omdat in het nieuwe fiscale regime de meest vervuilende wagens het zwaarst worden belast. Voor 9 procent veranderde er niets. Bij de jaarlijkse verkeersbelasting doen zich gelijkaardige tendensen voor, maar gaat het om kleinere bedragen.

In een artikel in De Tijd van 13 mei jongstleden gaf u aan dat heel deze operatie op 13 miljoen euro na budgetneutraal is en dat vergroening dus geen verduring

hoeft te zijn. Daarnaast is het ook zo dat volledig elektrische wagens een BIV-vrijstelling genieten. Voor hybride wagens en wagens op cng is die vrijstelling met ingang van 1 januari 2021 ingetrokken.

Minister, u hebt daarover uitspraken gedaan in dat artikel. Kunt u nu al besluiten dat met deze fiscale hervorming de gewenste vergroening is ingezet? Als er geen hervorming was geweest, had in principe iedereen meer BIV moeten betalen. Nu is dat enkel het geval voor een beperkte groep. Kunt u toelichten hoe dat budget-neutraal kon worden ingevoerd? Met andere woorden, hoe werd de belastingverlaging van die 80 procent gefinancierd met de belastingverhoging voor die groep van 11 procent?

De huidige Vlaamse verkeersfiscaliteit is in principe een gedragssturende belasting. Ze wil corrigeren voor de negatieve externaliteiten van CO₂-uitstoot. Volgens het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) zou iedereen op termijn moeten overschakelen naar een elektrische wagen, waarvoor momenteel dus een vrijstelling geldt. Dat zou een hoop gedeerde inkomsten betekenen voor de Vlaamse schatkist. Hoe ziet u de Vlaamse verkeersfiscaliteit evolueren als die doelstelling in de toekomst ook echt wordt gerealiseerd?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mijnheer Coel, dank u wel voor uw vraag. Zoals u aanhaalt, is de gemiddelde belasting op inverkeerstelling gedaald. 80 procent van de Vlamingen betaalde bij de aankoop van een nieuwe wagen in 2021 minder BIV. Het is uitzonderlijk dat er in deze tijden ook kan worden gesproken over een prijsdaling, en dan nog een belastingverlaging.

Ik moet u wel het volgende zeggen, om dat heel duidelijk te maken. Je hebt het wagenpark in 2019 en het wagenpark in 2021. De vergelijking werd gemaakt voor dezelfde wagen verkocht in 2019 en in 2021. Als een Vlaming in 2021 eenzelfde auto zou hebben gekocht als die die hij in 2019 kocht, en hij zou die hebben ingeschreven, dan zou hij minder betalen. Begrijpt u het onderscheid? Niet iedereen koopt om de twee jaar een auto. Toch zeer weinig mensen, neem ik aan. Het is dus belangrijk welke vergelijking je precies maakt.

De daling van de gemiddelde BIV is een gevolg van de hervorming van de Vlaamse verkeersbelastingen naar aanleiding van de invoering van de WLTP-CO₂-waarden (World harmonized Light-duty vehicles Test Procedure) en van een verdere vergroening van het wagenpark. U weet dat de CO₂-uitstoot van het voertuig een parameter is in de berekening van zowel de BIV als de jaarlijkse verkeersbelasting. Die CO₂-uitstoot werd vroeger gemeten volgens de NEDC-methode (New European Driving Cycle). Naar aanleiding van dieselgate voerde de Europese Commissie de meer nauwkeurige en realistischere WLTP-methode in. Voor nieuwe voertuigen gebruikt de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL) sinds 2021 dus de WLTP-waarde om de verkeersbelastingen te berekenen. Ik heb dat toen ook gezegd: hadden we niks gedaan, dus hadden we gewoon dat nieuwe systeem ingevoerd en onze formule gelijk gehouden, dan zouden we 20 procent meer inkomsten hebben gehad. Dat zou ervoor hebben gezorgd dat de inkomsten van de verkeersfiscaliteit met 20 procent zouden zijn gestegen.

De WLTP-waarde ligt over het algemeen hoger dan de NEDC-waarde. Daarom werd de formule voor de berekening van de BIV aangepast, rekening houdend met de nieuwe WLTP-CO₂-waarden en de nieuwe CO₂-reducties die worden vastgelegd door Europa. Indien er niet was hervormd, had bijna iedereen meer belastingen moeten betalen. Op individueel niveau zijn er natuurlijk wel verschillen. Dat was zo voorzien in de simulaties ex ante en dat blijkt nu ook ex post. Voertuigen die een sterk ongunstige WLTP-waarde hebben ten opzichte van hun NEDC-waarde betalen een hoger tarief, maar op basis van hun werkelijke CO₂-uitstoot betaalden

die voertuigen in het verleden eigenlijk te weinig belasting. De verkeersbelastingen zijn dus in feite correcter dan vóór de hervorming.

Zoals vooropgesteld werd de hervorming doorgevoerd vanuit een doelstelling van budgetneutraliteit. Globaal was er in 2021 een beperkte daling van de inkomsten met 13 miljoen euro, op een totale ontvangst qua verkeersbelastingen van 1,38 miljard euro. Ik moet zeggen dat we op voorhand zeer dikwijls hebben bekeken of we dat wel goed kregen. Dat is natuurlijk altijd wat moeilijk. Er zijn twee factoren die hierop inspelen. Eerst en vooral is er de vergroening van het wagenpark: constructeurs die properdere auto's afleveren. Ten tweede is er het gedragssturende: in welke mate zou de consument ook daadwerkelijk zijn gedrag bijsturen? Het is zeer moeilijk om dat in te schatten, maar, en dat is de verdienste van de mensen die hieraan hebben gewerkt, we zijn erin geslaagd om dat heel accuraat in te schatten, met slechts 13 miljoen euro verschil.

De kleine groep eigenaars van meer vervuilende wagens die meer moeten betalen, compenseren grotendeels de grote groep van eigenaars voor wie de belasting is gedaald. Als gevolg van de hervorming zijn de verkeersbelastingen steeds meer een gedragssturende belasting geworden, zodat de mensen via de fiscaliteit worden aangespoord om propere wagens aan te kopen. Als er dan meer milieuvriendelijke wagens worden gekocht, knaagt dat natuurlijk wel aan het financieringskarakter van de belasting. Dat er een beperkte daling is van de inkomsten, komt dus door de versnelde vergroening van het wagenpark in vergelijking met de simulaties die we maakten, en dat is op zich een goede zaak. De vergroening wordt daadwerkelijk goed merkbaar in het aankoopgedrag van de Vlaming. Enerzijds is er de verschuiving tussen brandstofsoorten. Het aandeel van dieselwagens in de nieuwe inschrijvingen daalde de voorbije tien jaar van 65 procent naar 30 procent, wat toch substantieel is. Tegelijkertijd stijgt het marktaandeel van de elektrische en hybride wagens. In de periode 2019-2021 is het aantal inschrijvingen van elektrische voertuigen meer dan verdubbeld. Voor hybride voertuigen is er een stijging van 213 procent. Anderzijds zijn de CO₂-waarden voor nieuwe wagens ook verbeterd. Dat ligt aan de constructeurs, zoals ik daarnet zei.

Deze tendensen zullen zich de komende jaren doorzetten. De volgende Vlaamse Regering zal moeten bekijken hoe ze omgaat met afnemende inkomsten uit de verkeersbelasting als gevolg van de vergroening. We hebben in deze legislatuur de hervorming doorgevoerd, zoals was afgesproken in het regeerakkoord. Het is niet de bedoeling dat we de basisregels van de verkeersfiscaliteit continu gaan wijzigen. We volgen de evoluties in de verkeersfiscaliteit uiteraard op de voet, zowel wat de inkomsten als de stand van de technologie betreft. In het kader van het VEKP gaan we nu al analyseren hoe we in de toekomst de verkeersfiscaliteit het best benaderen. Die informatie zal dan dienen voor de volgende legislatuur.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. De hervorming had twee hoofddoelstellingen en één neveneffect. Een van de hoofddoelstellingen was vergroening. Ik begrijp uit uw antwoord dat dat aan het lukken is en dat het zelfs beter lukt dan we hadden ingeschat. Het was verder de bedoeling dat het een budgetneutrale oefening zou zijn en ook dat lijkt te lukken. Een niet onaangenaam neveneffect is dat het belastingniveau voor het merendeel van de burgers is gedaald, wat zeer positief is.

U schuift de vraag over de dalende inkomsten indien we onze langetermijnvergroeningsdoelstelling halen een beetje voor u uit. U zegt dat dat werk is voor de volgende regering. Anderzijds geeft u aan dat u daar, in het kader van het VEKP, al over wilt beginnen na te denken. Moet ik daaruit begrijpen dat er wordt nagedacht over een taxshift naar andere ontvangstenbronnen die losstaan van de verkeersfiscaliteit om

die gederfde inkomsten te innen? Of in welke richting wordt er dan nagedacht? Kunt u dat misschien nog verduidelijken?

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Het is een heel interessante vraag en een heel interessant antwoord. Die belastingverhoging werd inderdaad vermeden. Ik herinner mij dat ik daar anderhalf jaar geleden wat cijfers over heb opgevraagd, om te kijken waar die potentiële of dreigende stijging en de stijging uit het verleden precies zaten. We hebben die formule toen helemaal ontleed.

Het is goed dat u die hervorming hebt doorgevoerd, want anders hadden we inderdaad voor een situatie gestaan waarin de technologische evolutie, die op zich goed is, ervoor had gezorgd dat er een belastingverhoging zou zijn. En dat is natuurlijk niet de bedoeling.

De heer Coel gaf een interessante insteek. Toekomstgericht is het nodig om na te denken hoe we die berekening zullen aanpassen en door wat we die uiteindelijk zullen vervangen. Want we merken dat de huidige berekening niet futureproof is. Ergens is dat logisch. Ik herinner mij dat die discussies ook al onder uw voorganger, collega Muylers, werden gevoerd. Je kunt de technologische evolutie moeilijk vatten in een formule vandaag. Die parameters zijn gebouwd op de situatie zoals die vandaag is. En als de situatie verandert, wat bij uitstek bij autotechnologie het geval is, dan zul je altijd moeten aanpassen. Ik denk dat collega Coel hierop hintte: is het misschien beter om over een systeem na te denken waarbij je die mobiliteitsexternaliteiten futureproof kunt vatten – minder files, een betere mobiliteit en betere wegen – in plaats van voortdurend die formule te tweaken volgens een evolutie die we toch niet 100 procent accuraat zullen kunnen inschatten?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank jullie wel voor de bijkomende vragen.

We hebben de oefening die ons was toegewezen in het kader van het regeerakkoord tot een goed einde gebracht. Ik ben oprecht zeer blij dat we een belastingverlaging hebben kunnen doorvoeren voor 80 procent van de aankopen en dat we, zoals u terecht zegt, een stevige belastingverhoging hebben vermeden.

Ik heb van in het begin gesignaleerd dat er een probleem is voor de toekomst. Dat is ontegensprekelijk zo. Dit zal dus moeten worden aangepakt. Maar ik denk niet dat het aan mij is, toch niet in de huidige rol die mij werd toebedeeld, om daar uitspraken over te doen. Ik heb mij er ooit toe laten verleiden om daar wat theoretische mogelijkheden op te antwoorden. Die zijn overigens echt niet zo moeilijk om te bedenken. Maar dat waren ook alleen maar de puur mathematische mogelijkheden. Maar goed, dat zal het voorwerp uitmaken van een volgende regeringsonderhandeling. Het is aan de volgende ploeg om zich daarover uit te spreken. Ik ga daar vanuit mijn huidige rol geen voorafname op doen. Ik dank u.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dank u wel. Ik heb hier niets aan toe te voegen. We kijken uit naar het verdere debat daarover. Het zal alleszins moeten worden gevoerd. Volgens mij wordt het een interessant debat.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de daling van legaten aan goede doelen – 2958 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Minister, ik heb een vraag over de opmerkelijke daling van het aantal legaten aan goede doelen. Bij overlijdens in Vlaanderen is er sinds 1 juli 2021 geen fiscaal voordeel meer voor testamenten met een duolegaat. Dat weten we allemaal. We hebben dat allemaal goedgekeurd. Dat geldt ook voor testamenten die zijn opgemaakt voor die datum. Via de afschaffing van het duolegaat wilde de Vlaamse Regering het altruïstische perspectief van het legateren aan goede doelen versterken. Om het nalaten aan goede doelen toch verder aan te moedigen, werd de erfbelasting op nalatenschappen aan goede doelen op diezelfde datum herleid tot nul procent.

Uit de voorlopige cijfers die ik kreeg in antwoord op een schriftelijke vraag, blijkt nu dat het aantal nalatenschappen waarin een goed doel is opgenomen, sinds 1 juli 2021 aanzienlijk lager ligt dan voorheen. Terwijl het aantal nalatenschappen waarin een goed doel als begunstigde werd opgenomen, de laatste jaren steevast toenam en er in de eerste helft van 2021 nog 551 zulke nalatenschappen werden geregistreerd, ging het in de tweede helft van vorig jaar om nog maar 232 nalatenschappen.

Dat doet vermoeden dat het nalaten van een deel van de nalatenschap aan een goed doel toch vaak was ingegeven door het duolegaat en de fiscale optimalisatie die daaraan verbonden was. De afschaffing van de erfbelasting op het nalaten aan goede doelen als compensatie voor de afschaffing van het duolegaat lijkt haar doelstelling daarbij niet of nog niet helemaal waar te maken.

Veel goede doelen vervullen een groot maatschappelijk engagement op velerlei terreinen en de middelen vanuit de duolegaten betekenden een belangrijk deel van de inkomsten voor die organisaties. Vanuit het beleid moet er dan ook mee over worden nagedacht hoe de goede doelen, en misschien in het bijzonder de wat kleinere goede doelen, die minder middelen hebben om via fondsenwerving zichzelf onder de aandacht te brengen, in de toekomst geen middelen mislopen.

Ik heb daarover de volgende vragen, minister. Hoe interpreteert u de evolutie van de cijfers met betrekking tot het aantal legaten aan goede doelen? Ik had daarover een schriftelijke vraag gesteld en zag ondertussen in de pers dat ook collega Vande Reyde die cijfers had opgevraagd en logischerwijs tot dezelfde vaststelling kwam.

Op welke manier zult u het nultarief voor schenkingen en legaten aan goede doelen sterker in de markt zetten, teneinde mensen te blijven motiveren om een deel van hun vermogen aan een goed doel te schenken?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel voor uw vraag, mevrouw Schryvers. Initieel was dat duolegaat natuurlijk een altruïstisch instrument. Het is in de jaren dertig in het Burgerlijk Wetboek of zo ingeschreven. Tot begin de jaren tweeduizend is het effectief altijd gebruikt om een goed doel te dienen. Dikwijls ging het om een kind met een beperking achterlaten, en dan aan iemand vragen om daar zorg voor te dragen. Het is pas vanaf het begin van de jaren tweeduizend dat men daar ook een financiële last van heeft gemaakt. Op dat moment is het altruïstische karakter ook in de verdringing geraakt. Dat mogen we zeker zeggen. U stelt dat ook in uw vraag.

Intussen hebben we allebei moeten vaststellen dat in de loop der jaren het duolegaat, en het omgekeerde duolegaat, was geworden tot een loutere fiscale optimaliseringstechniek in de erfbelasting, waarvan de hoofdzaak lag in het verkrijgen van een substantieel fiscaal voordeel voor de erfgenamen door te ontsnappen aan de hoogste tariefschijven. De financiële bevoordeling van het goede doel werd ondergeschikt gemaakt aan het fiscale voordeel voor de eigenlijke begunstigde van het duolegaat. En dat kun je moeilijk anders omschrijven dan een oneigenlijk gebruik, dat nog weinig te maken heeft met altruïsme.

En net om dat oneigenlijke gebruik een halt toe te roepen, werd deze hervorming ingeschreven en aangekondigd in het Vlaams regeerakkoord. Maar tegelijk hebben we ervoor gekozen om de initiële altruïstische bedoeling zelfs nog te versterken door het inschrijven van een nultarief, en dat zowel in de erfbelasting als in de schenkbelasting, zodat alle oprecht altruïstische schenkingen en legaten voortaan zelfs volledig belastingvrij kunnen gebeuren en de goede doelen dus het geschonken of gelegateerde bedrag voor 100 procent netto ontvangen en kunnen aanwenden.

Ik wil u eveneens meegeven dat daarover vooraf uitgebreid overleg werd gepleegd met verschillende actoren, waaronder de goede doelen zelf, die de regeling over het algemeen positief onthaalden. Niet iedereen, maar een groot deel steunde dat wel degelijk. In informele gesprekken waren er zelfs die zeiden dat het soms wat wrang voelt, omdat men zich soms een beetje misbruikt voelt – ik paraphraseer natuurlijk. Men voelde zich daar niet altijd even comfortabel bij.

Ik wil er tevens op wijzen dat de cijfers in uw recentste schriftelijke vraag, nummer 296 van 18 maart, niet helemaal kunnen worden vergeleken met de cijfers in uw eerdere vragen met betrekking tot dit thema. Voorheen werd er steeds geantwoord op basis van de datum van inkohiering. Dat is de datum waarop de aanslag werd gevestigd. Het antwoord op vraag nummer 296 is op basis van de datum van overlijden, aangezien de nieuwe regeling in werking trad voor overlijdens vanaf 1 juli 2021. Voor de eerste helft van 2021 tellen we op basis van de datum van overlijden 452 legaten aan goede doelen, in tegenstelling tot de 551 op basis van de inkohieringsdatum.

Die rapporteringswijze betekent ook dat de cijfers in uw schriftelijke vraag nummer 296 nog niet definitief zijn. Gelet op de aangiftetermijn en de tijd die nodig is om een aangifte te verwerken, zijn nog niet alle dossiers met betrekking tot overlijdens in het tweede semester van 2021 getaxeerd. Ik heb het nog eens nagevraagd: in plaats van op 232 staat de teller nu op 272. Dat zal nog oplopen.

Ten slotte denk ik dat de nieuwe regeling ook nog wat extra bekendheid moet krijgen, zoals vaak met dergelijke fiscale aanpassingen. Dat is iets waar de sector zelf trouwens ook een positieve bijdrage aan kan leveren en levert, net zoals hij vroeger zelf ook reclame maakte voor de duolegaten. De nieuwe regeling is bovendien nog geen jaar in werking. Dus misschien is het nog net iets te vroeg voor conclusies. We volgen het samen met u van dichtbij op. En dat is natuurlijk zeer terecht. Maar ik denk dat we nog een beetje geduld moeten hebben.

De goede doelen nemen die rol ook wel op. Zij hadden die ook al bij duolegaten. Zij deden daar ook een beetje aan ontzorging van de mensen die dat wilden doen, uit eigenbelang, voor het goede doel. Maar ik denk dat ze die fondsenwerving die ze meestal hebben, nu ook kunnen aanwenden om dit systeem verder te promoten.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Laat me heel duidelijk zijn zodat er geen misverstanden ontstaan: ik onderschrijf mee dat dat duolegaat echt een fiscale optimalisatie geworden was. We hoorden inderdaad van sommige goede doelen dat ze zich daar niet goed bij voelden omdat ze mee gebruikt werden als een achterpoortje. Ze kregen dan wel iets vanuit een legaat, niet

zozeer vanuit het altruïstische oogpunt maar wel voor de fiscale optimalisatie. Het was goed dat men op een bepaald moment die vaststelling heeft durven te maken en dat er gezegd werd dat we dat dan niet meer mogelijk mogen blijven maken. U bent dan in gesprek gegaan. Dan is er gezocht naar een alternatief: een herleiding naar nul procent voor de goede doelen.

Ik ben er ook van overtuigd dat de grote doelen dat de volgende periodes nog meer in de kijker zullen zetten. Het zijn vaak de kleinere die dat minder kunnen en waar we toch vanuit Vlaanderen een stukje mee kunnen ondersteunen. De cijfers zetten dat nu in perspectief, maar de tendens is natuurlijk dat de daling er wel in zit, ook in de cijfers die u noemt. Als we de volledige cijfers zullen hebben, kunnen we het natuurlijk helemaal juist stellen. Maar de tendens zit er wel in.

Dat is ook mijn oproep. Ik sta volledig achter de afschaffing, ook achter de herleiding van het nultarief want het voelt wrang als Vlaanderen om te zeggen dat we taxeren op wat mensen aan een goed doel schenken. Ik was destijds mee indiener van een voorstel van decreet dat die tarieven al heeft verlaagd en een gelijk niveau heeft gesteld tussen schenkingen en legaten. Maar ik ben nu de eerste om mee te zeggen dat het het allerbeste is om daar het nultarief tegenover te stellen omdat dat anders toch een beetje wrang aanvoelt. Die goede doelen doen eigenlijk heel veel. Ze hebben een ongelooflijk maatschappelijk engagement. Het is belangrijk om de Vlaming die dat zeker wil ondersteunen daar goed de weg te wijzen.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Collega Schryvers, ik had gelijktijdig met u een vraag gesteld. 'Great minds think alike' zou ik zeggen. En er zijn geen 'greater minds' dan cd&v-collega's om 'alike' mee te denken. (*Opmerking van Katrien Schryvers. Gelach*)

We kunnen inderdaad de tendens waarnemen dat er een daling is. Dat was inderdaad ook te verwachten. Persoonlijk had ik het zelfs nog erger verwacht. We zien een daling, maar we zien niet dat het instrument volledig verdwijnt, wat impliceert dat er nog steeds mensen aan goede doelen willen nalaten op basis van altruïstische motieven. We kunnen het positief bekijken dat er toch zo'n groep mensen blijft bestaan.

Ik onderschrijf volledig wat hier al gezegd werd. Het blijft natuurlijk een goede hervorming. We vonden dat ongemakkelijk en we wisten dat dat geen goede manier was om die goede doelen te steunen. Ik onderschrijf collega Schryvers ook dat we misschien verder moeten nadenken hoe we op andere manieren de goede werking van de goede doelen kunnen ontwikkelen.

Ik wil er nog een tweede oproep bijdoen en dat zal u niet verbazen: u weet dat er gelijktijdig met de hervorming van de duolegaten de invoering van de best friend-regeling was waarbij je tot 15.000 euro een lager tarief kon krijgen. Dat was natuurlijk ook een goede zaak. We zien dat tot op heden het succes daarvan nog vrij beperkt is. Mijn oproep is dat we verder drastisch werk moeten maken van die vereenvoudiging en de verlaging van de tarieven en dat we de verschillen moeten wegwerken die er nu nog bestaan tussen personen en organisaties, tussen welke familiale band je hebt, of je een broer, zus, kind, oom, neef, vriend, best friend, friend with benefits – het maakt niet uit – bent. Ik spreek hier niet over vandaag op morgen, maar laat ons het debat al voeren en laat ons de berekening al maken. Laat ons die verschillen helemaal wegwerken. Ik zie het Rekenhof al een beetje in paniek schieten door welk effect dat zal hebben op de ontvangsten, maar we hebben die hervormingen in het verleden ook kunnen dragen. Dat absorbeert zich wel vanzelf. Het is gewoon fair dat als je al je hele leven belast bent, je niet na je dood opnieuw nog eens veel belastingen moet betalen. Laat ons die hervorming naar verlaging en gelijkstelling verderzetten.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Onze fractie is tevreden dat deze hervorming het altruïstisch karakter opnieuw meer centraal heeft geplaatst.

Ik heb nog twee bijkomende vragen. Ze is sinds 1 juli 2021 ingevoerd, dus het is misschien nog wat vroeg, maar hebt u al zicht op de budgettaire impact van de hervorming? Het gaat dan enerzijds over de meerinkomsten doordat die fiscale optimalisatie niet meer mogelijk is, en anderzijds over de gedeerde inkomsten doordat er nu aan een tarief van nul procent geschonken kan worden.

Ten tweede – zoals collega Schryvers in haar inleidende vraag terecht zei –, heel wat testamenten zijn opgemaakt voor de wijziging en daar zal dat duolegaat nog in staan. Als die testamenten in de afgelopen tien maanden uitgevoerd zouden moeten zijn, kan het dan dat het goede doel er netto aan inboet, door de afschaffing van het duolegaat? Hebt u er zicht op dat er meer verworpen is en dat de begunstigde de schenking niet aanvaardt? Wordt door uw diensten bijgehouden of men niet akkoord gaat met de schenking omdat – doordat het gunsttarief niet meer van toepassing is – men er netto aan inboet?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel. Mijnheer Vande Reyde, u had geen concrete vraag, als ik het goed voorheb? (*Instemmende reactie van Maurits Vande Reyde*)

Twee dingen, eerst en vooral, het altruïsme. Mevrouw Schryvers, uit informele bron weet ik dat er in het verleden goede doelen waren die weigerden hieraan mee te doen en die hiervan dus niks ontvingen. Ik kan dit niet met wetenschappelijke evidentie onderbouwen, maar dat waren dikwijls dierenwelzijnsorganisaties, die ervan uitgaan dat ze nu meer gaan krijgen. Het ligt blijkbaar gevoeliger om daaraan te schenken, maar dat men het nu kan aan nul procent, zou voor hen voordeliger zijn. Ik heb dit echter enkel uit informele gesprekken.

Een tweede punt is dat er vroeger dikwijls gekozen werd, niet zozeer op basis van het altruïsme en de gedachte: 'Aan wie wil ik nu effectief iets schenken?', maar eerder op basis van de vraag: 'Wie gaat mij nu het beste helpen doorheen dat fiscaal oerwoud?' Er waren immers goede doelen die professioneel op die ontzorging waren ingesteld. Dat is trouwens geen verwijt, integendeel, ik denk dat dat een correcte manier van werken was; waarbij men gebruikmaakte van de bestaande regelgeving. Maar de keuze hing meer daarvan af dan van het feit of je iemand verloren had aan een bepaalde ziekte en daarom een bepaald goed doel wilde steunen. Dat speelde minder mee dan het eigenlijke fiscale.

Tot slot, mijnheer Coel, wij weten dat niet en wij kunnen dat niet weten. De uitspraak 'de afschaffing van het duolegaat' klopt trouwens niet. Het is op zich nog altijd geen probleem om dat te hebben, het wordt alleen op een andere manier belast. Maar wij weten dat dus niet. Wij hebben er geen zicht op. Ik vind dat, in alle eerlijkheid, ook maar normaal en heb dat toen bij de bespreking ook gezegd. Wij hebben als overheid geen zaken met wat x of y in zijn of haar testament schrijft; dat gaat ons niet aan. Wij zien dan ook alleen maar de aangifte en daaruit kun je niet afleiden of er al dan niet een duolegaat achter zit. We hebben toen berekend dat dat 75 miljoen euro zou opbrengen, maar hebben geen manier om dat te controleren. We weten dat niet; er is geen manier om dat te achterhalen. Op een bepaald moment hebben we het gehad over 1200 per jaar of zo iets, en dat ging in stijgende lijn. Maar dat cijfer kwam uit een bevraging bij notarissen en dergelijke. We hadden daar nooit echt cijfers van. Voor een goed beleid heb je degelijke data nodig, maar je hebt die niet altijd omdat je er geen zaken mee hebt. Goed, dat is wat moeilijk.

Ik kan dus ook niet nagaan of er meer verworpen is, ook dat zien we niet. Maar ik ga daar wel van uit, dat er inderdaad regelingen niet zijn aangepast. Die goede doelen zullen hun huiswerk gemaakt hebben en dan zullen ze wel eens sneller verworpen worden. Maar ik antwoord nu in hun plaats. Ik ga ervan uit, maar ik weet dat natuurlijk niet zeker.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.